

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1998

Op de omslag:

De winter van 1998/1999, aan het einde van de Molengouw (Foto: J. de Waal).

Inleiding

Er hebben zich, zoals te voorzien was, in het afgelopen jaar geen opvallende veranderingen in het dorpsgezicht voorgedaan. Wel heeft de Provincie na een lange discussie over de veiligheid van de N 247 door Broek besloten deze provinciale weg vanaf de brug te versmallen en vluchtheuvels te plaatsen. In hoeverre deze maatregel toereikend of geschikt is om het verkeer binnen de bebouwde kom af te remmen tot veiliger snelheden, zonder 's ochtends en 's avonds een nog grotere filevorming te veroorzaken, moet de komende maanden blijken.

De discussie rond de veiligheid op de provinciale weg zal hopelijk ook verdere discussie over het verkeer binnen de oude dorpskern stimuleren. Hoe moeilijk dit probleem is op te lossen hebben enquêtes, gehouden in opdracht van de Dorpsraad, laten zien. Voor het zware vrachtverkeer, dat inmiddels dagelijks door het dorp rijdt en voor iedereen zichtbare schade aanricht aan bestrating, lantaarns en hoekpalen - van de niet zichtbare maar veel ingrijpendere schade aan fundamenten etc. niet eens gesproken - moet spoedig een oplossing worden gevonden. Monumentenzorg mag niet beperkt blijven tot het beoordelen van aanvragen voor bouwvergunningen en ander repressief toezicht uitsluitend ten opzichte van de eigenaren.

Een ander punt van zorg voor het bestuur is zijn toekomstige samenstelling. De voorzitter van de Vereniging heeft te kennen gegeven bij de aanstaande verkiezing na zes jaren niet meer beschikbaar te zijn. Het blijkt opnieuw weer buitengewoon moeilijk om een lid te vinden dat bereid is zich voor het wel en wee van onze vereniging in te zetten. Het bestuur hoopt dat het er toch in zal slagen een historisch geïnteresseerde Broeker over te halen een functie in ons bestuur op zich te nemen.

Het bestuur is in de loop van 1998 tien keer bij elkaar gekomen. Over de diverse activiteiten van de Vereniging geeft het jaarverslag op de gebruikelijke manier informatie. Daarnaast vond het bestuur het van belang zijn leden nadere informatie te geven over:

- * Notulen 32^e algemene ledenvergadering, gehouden op 16 april 1998.
- * Verslag van de werkzaamheden van de Commissie Stads- en Dorpsbeheer.
- * Lijst van de Rijksdienst van de Monumentenzorg m.b.t. verbouwingen en/of veranderingen, waarvoor toestemming nodig is.

Tenslotte moet er nog op gewezen worden, dat bij deze uitgave van het jaarverslag een acceptgiro voor de contributie voor 1999 gevoegd is. Verzending van acceptgiro's in het najaar, zoals voorheen gebruikelijk, schiep verwarring omtrent het jaar waarop de contributie betrekking had. Een vlotte betaling van de bescheiden contributie zou onze penningmeester zeer op prijs stellen.

Ook dit jaar wil het bestuur weer al diegenen danken, die niet in het jaarverslag genoemd zijn maar wel met raad en daad de vereniging gesteund hebben.

Bestuur & Jaarvergadering

Op 16 april 1998 werd de 32^e algemene jaarvergadering gehouden (zie volgende pagina). Omdat geen van de bestuursleden aftredend was, bleef het bestuur in 1998 als volgt samengesteld:

C.A. van Spaendonck-von Oppen	voorzitter (<i>bestuurslid sinds 1993</i>)
M.L. Mooijweer ¹	secretaris (<i>bestuurslid sinds 1996</i>)
H.G.M. te Boekhorst ²	penningmeester (<i>bestuurslid sinds 1997</i>)
R. Baltussen	ledenadministratie (<i>bestuurslid sinds 1994</i>)
W.J.G. Husslage ³	publiciteit (<i>bestuurslid sinds 1997</i>)
P.J. Hornstra	lid (<i>bestuurslid sinds 1993</i>)

Het aantal leden per 31 december 1998 bedroeg 253, waarvan 210 woonachtig in Broek in Waterland, 3 in Zuiderwoude en de overige 40 verspreid door heel Nederland. Daarnaast vindt er met ruim 20 historisch georiënteerde organisaties een uitwisseling van publicaties plaats.

De ereleden van de Vereniging Oud Broek, de heren J.P. Mars en Dr. J.W. Niemeijer, zou het bestuur bij deze graag willen danken voor hun niet aflatende belangstelling en hun bereidheid steeds in te springen, zodra de vereniging weer eens - schoorvoetend - een beroep op hen deed. Daarnaast is het bestuur de heer Niemeijer als ieder jaar veel dank verschuldigd voor het beheer van de collectie.

Na afloop van het huishoudelijke gedeelte van de jaarvergadering van 1998 hadden het bestuur en de aanwezige leden het genoegen te kunnen luisteren naar de stimulerende voordracht van de heer Jan Groot van de Vereniging Oud Monnickendam, onder de aansprekende titel "Zolang ik de Broeker toren nog kan zien" (zie: Lezingen & Excursies).

¹ Secretariaat : Dorpsstraat 14, 1151 AD, Broek in Waterland. Tel: 020-40335780.

² Penningmeester: Amerbos 46, 1025 ZN, Amsterdam. Tel: 020-6365435.
Bankrekeningnr. Vereniging Oud Broek : 31.07.02.194

³ Rondleidingen, Broeker Bijdragen, etc. : Laan 38, 1151 AB, Broek in Waterland.
Tel: 020-4031509

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1998

Notulen van de 32^e jaarvergadering "Vereniging Oud-Broek".

Donderdag 16 april 1998; 20.00 uur, Broeker Huis, Leeteinde 16.

Aanwezig: Mevr. C. van Spaendonck-Von Oppen (voorzitter), Mevr. M. Mooijweer (secretaris), Dhr. H. te Boekhorst (penningmeester), Mevr. R. Baltussen, Dhr. W. Husslage en ruim 20 leden.

Afwezig: Dhr. P.J. Hornstra.

1) Opening.

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezige leden van harte welkom op de 32^e Algemene Ledenvergadering van de Vereniging Oud Broek.

2) Notulen van de 31^e jaarvergadering op 29 mei 1997.

De secretaris leest de notulen van de 31^e jaarvergadering voor, waarna deze worden goedgekeurd en aangenomen.

3) Bespreking van het jaarverslag over 1997.

De voorzitter staat stil bij het overlijden gedurende het afgelopen verenigingsjaar van drie oud-bestuursleden. Zij geeft voorts een toelichting op de plaatsing van het artikel over de familie Flesch in het jaarverslag, met dank aan de heer J. P. Mars. Zij kondigt aan dat er in de zomer van 1998 waarschijnlijk een vervolg komt op de lezing van de archeologe mevr. Soonius over de wandelende veenterpen in Broek en omgeving, en wel in de vorm van een excursie.

4) Financieel verslag, verslag kascommissie 1997 & benoeming kascommissie 1998.

De penningmeester licht het financieel verslag over 1997 toe. De post 'Bestuurs- & secretariaatskosten' is hoog uitgevallen vanwege het aanschaffen van acceptgirokaarten. In vergelijking tot voorgaande jaren staat ook een groot bedrag achter de post 'Publicaties', omdat er drie twee Broeker Bijdragen zijn verschenen met relatief veel illustraties. De penningmeester acht het zinnig om het volgende verenigingsjaar de contributie trendmatig te verhogen.

De kascommissie 1997, bestaande uit Dhr. Van Ammers en Dhr. Mars, heeft kas en boeken gecontroleerd en in orde bevonden, hetgeen schriftelijk is vastgelegd. De secretaris leest hun rapport voor. Dhr. van Ammers verlaat de kascommissie en Dhr. van Vuure volgt hem op, zodat de kascommissie 1998 bestaat uit Dhr. Mars en Dhr. van Vuure.

5) Bestuursverkiezing en mededelingen.

Geen van de bestuursleden is (periodiek) aftredend en er zijn geen mededelingen.

6) Rondvraag.

Dhr. Huiberts wijst het bestuur op het bestaan van een videoband van het West-Fries genootschap over oude boerderijen, waarop ook de boerderij van Spaans aan de Laan is te zien.

7) *Sluiting.*

De voorzitter sluit het huishoudelijk gedeelte van de jaarvergadering af en geeft het woord aan de heer J. Groot van de Vereniging Oud Monnickendam, die een lezing houdt met als titel 'Zolang ik de Broeker toren nog kan zien'.

*De Broeker toren van enige afstand
Hoek: Keerngouw - Van Disweg
(Foto: J. de Waal).*

Lezingen en excursie 1998

a) *Zolang ik de Broeker toren nog kan zien.*

Zoals hiervoor aangegeven werd onze algemene ledenvergadering van 16 april 1998 opgeluisterd met een causerie door de heer Jan Groot (van de Vereniging Oud Monnickendam). Door middel van historische sprokkels te hooi en te gras heeft hij ons op deze avond meegenomen langs uiteenlopende stukjes geschiedenis van Waterland. Hij schetste daarmee de rivaliteit tussen de Waterlandse dorpen onderling en de concurrentie met Amsterdam en Monnickendam. Maar in de strijd tegen het water bleek toch een vorm van samenwerking noodzakelijk. In dit verband gaf Jan Groot een beeldende weergave van het leven van zijn Broeker voorouders, ploeterend in de veelvuldig overstromende veenpolders. Het leven van zijn honderd jaar geleden geboren vader stond daarin centraal. Deze Jan Groot "emigreerde" in 1926 (op 28 jarige leeftijd) naar de Belmermeer en sprak daar de historische woorden: "Ach het scheelt dat je van hier de Broeker toren nog kan zien". Vandaar ook de titel van de voorjaarslezing.

In zijn vertellingen over de rivaliteit tussen Broek in Waterland en Monnickendam ontzenuwde Jan Groot onder meer (tot teleurstelling van de toehoorders) de vele legendes over de verdwenen miljoenen van Neeltje Pater. Uit oude teksten over haar testament kan worden opgemaakt dat al haar bezittingen destijds netjes onder de rechtmatige erfgenamen zijn verdeeld. Zo kwam een groot deel terecht bij de familie Sligcher, die vervolgens enkele panden te Monnickendam in bezit kreeg (waaronder het voormalige klooster aan het Noordeinde).

Ook Jan Groot's vertelling over Albert Timmerman geeft aan dat vele miljoenen vanuit Broek naar Monnickendam zijn "verhuisd". Deze welgestelde Broeker beheerde in 18^e eeuw een walvisrederij en had woningen op zowel het Roomeinde als De Erven. Hij trouwde echter met een Monnickendams meisje, dat niet naar Broek in Waterland wilde verhuizen. Op de plaats van een oude herberg aan het Noordeinde te Monnickendam liet de familie Timmerman daarom een imposant woonhuis bouwen. Nadat het oude stadhuis van Monnickendam was vervallen tot slopers-object (gelegen op de plaats van het huidige museum, links van de speeltoren), werd het pand van Timmerman voor een symbolische f 1,- door de gemeente opgekocht en verbouwd tot stadhuis (1830). Dus ook het deftige stadhuis van Monnickendam, afgelopen jaar door de Vereniging Hendrick de Keyser gerestaureerd, werd destijds gebouwd met behulp van Broeker vermogen!

b) *Het boek van de Waterlandse geschiedenis*

Onder de titel "De wandelende terpen van Waterland" had Carla Soonius (archeologe bij Archeologisch Adviesbureau, i.o.v. Provincie Noord-Holland), op 13 november 1997, een najaarslezing verzorgd. Met behulp van dia's vertelde zij ons toen over de historische veenterpen in het landschap en maakte ons bewust van de noodzaak tot bescherming van dit bodemarchief. De toehoorders gaven aan deze archeologische resten in de directe omgeving van Broek in Waterland (variërend van de oudste bewoningsvormen tot de fundamenteën van grootvader's afgebrande boerderij) te willen herkennen en opzoeken in het landschap. De zomer van 1998 bood ons niet het gewenste weertype, maar op 5 september 1998 heeft een groot aantal leden (gehuld in regenjas en laarzen) toch een aantal verborgen, archeologische terpvormen in de weilanden rond Broek in Waterland bezocht.

Leden en één koe luisterend naar de uitleg van Carla Soonius, bij een bodemonster opgediept in het weiland van Jan Spaans (Foto: W. Husslage).

Carla Soonius, bij een van de boringen
(Foto: W. Husslage).

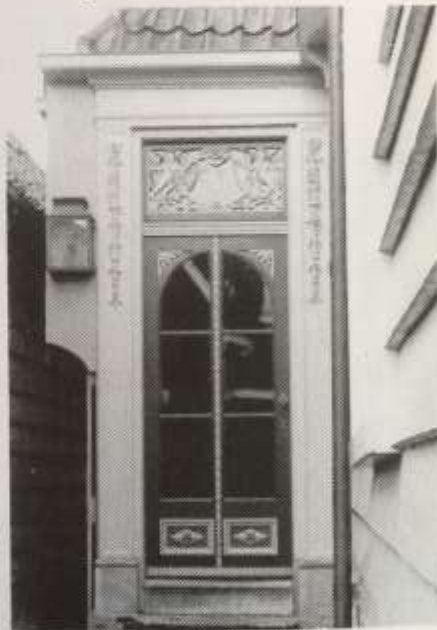
Wederom onder deskundige leiding van Mevr. Soonius namen we die middag een kijkje op het grasland van Jan Spaans. Daarbij attendeerde zij ons op uiteenlopende vormen en materialen in en vooral onder de zoden, waar de eerste boerderijen - van wat later Broek in Waterland zou gaan heten - hebben gestaan. Gedurende een toelichting in het weiland werd ons eens te meer duidelijk gemaakt dat de drassige veengrond kan worden gezien als een rijk geïllustreerd boekwerk over de Waterlandse geschiedenis. Wij kunnen het boek lezen, om te leren over (c.q. van) onze voorouders en de ontstaansgeschiedenis van het veenweidegebied Waterland. Een groot aantal hoofdstukken is zelfs nog ongelezen en onbekend, maar wordt door ontwatering (oxydatie), egalisering en bouwactiviteiten meer en meer onleesbaar gemaakt. Een voortdurende bescherming van het bodemarchief blijft dus noodzakelijk.

c) Toepassing Waterlandse bouwmaterialen.

Op donderdag 8 oktober 1998 hield de heer Klaas Roos een voordracht over restauratie van monumentale panden in Waterland. De in Broek welbekende aannemer had een deel van zijn grote voorraad dia's meegebracht. Aan de hand daarvan vertelde hij over de aannemerspraktijk. De lezing werd niet alleen gekenmerkt door bijzondere deskundigheid van de spreker, maar ook door een - daarmee samenhangende - ongeëvenaarde opkomst van geïnteresseerden.

Klaas Roos waarschuwde om bij restauraties toch vooral heel voorzichtig te werk te gaan. Er komen soms onverwachte dingen te voorschijn, welke bij ruwe werkwijze verloren gaan. Dit illustreerde hij voornamelijk met voorbeelden uit het pand De Erven 10/14 (van familie v. Doornik), waar prachtige wandschilderingen *Rijk versierde zijdeur van De Erven 10/14* verborgen bleken te zitten.

Na afloop liet de heer v. Doornik weten bereid te zijn - op de Open Monumentendag van 1999 - zijn pand open te stellen voor bezichtiging, mits het bezoek in groepsverband en onder leiding van vereniging Oud Broek wordt georganiseerd.

Rijk versierde zijdeur van De Erven 10/14
(Foto: J. de Waal).

Commissie Stads- en Dorpsbeheer

De taak van de Commissie Stads- en Dorpsbeheer is Burgemeester en Wethouders van de gemeente Waterland te adviseren over de toepassing van de Monumentenwet en over de gemeentelijke monumentenzorg in zijn algemeenheid, in de aangewezen beschermde stads- en dorpsgezichten. Daarnaast verzorgt de commissie desgevraagd adviezen over de toepassing van de Wet op de Ruimtelijke Ordening in de aangewezen stads- en dorpsgezichten.

De Commissie Stads- en Dorpsbeheer bestaat uit een voorzitter, secretaris en negen leden. Drie van de leden worden door de gemeente benoemd op voordracht van de oudheidkundige verenigingen. De heer Th. P. J. Kwakman vertegenwoordigt binnen de commissie mede de vereniging Oud Broek.

*Nieuwbouw en wijziging bijbouw
van Roomeinde 32 (Foto: J. de Waal).*

Molengouw 44 ^A	: Bouw van een woning.
Roomeinde 30	: Uitbreiding van een woning.
Roomeinde 32	: Nieuwbouw en wijziging bijbouw, incl. verbinding met woning.
Dorpsstraat 12	: Verbouwing woning en wijziging achtergevel.
Leeteinde t/o 10	: Verbouwing schuurdak van ijsclub.
Zuideinde 10	: Vergroting van schuur.
Molengouw 9	: Oprichten van een bijgebouw.
Keerngouw 7	: Bouw van een houten brug.
Eilandweg 29	: Plaatsen van een berging.
Roomeinde 6	: Vervangen en vergroten van een fietsenberging.
Roomeinde 21	: Oprichten van een schuur.
De Erven 18	: Vervangen en vergroten van een schuur.
Roomeinde 37-39	: Plaatsen van een bovenlicht in zijgeveldeur.
Parallelweg	: Bebouwing op het terrein van garage Kelderman, beoordelen van afwijkingen van stedenbouwkundige uitgangspunten.
Dorpsstraat 20	: Restauratie en uitbreiding woning.
Kerkplein 6	: Wijziging van de achtergevel.

In 1998 zijn adviezen verstrekt voor bovenstaande plannen. De twee laatstgenoemde wijzigingsvoorstellen zijn nog in procedure.

Overige activiteiten

Naast de genoemde voorjaarslezing, excursie en najaarslezing, de Broeker Bijdragen en het beheer van historische archiefstukken/voorwerpen/objecten heeft de vereniging Oud Broek zich het afgelopen jaar op een aantal wijzen ingezet voor behoud van het beschermd dorpsgezicht: 1) De vereniging is betrokken geweest bij het opstellen van bewonersbrieven gericht voor of tegen uiteenlopende gemeentelijke plannen. 2) De vereniging heeft deel genomen aan het "Toeristisch Overleg", dat afgelopen jaar door de gemeente Waterland werd ingesteld. In dit overleg hebben verschillende organisaties, verenigingen, bedrijven, etc., die actief zijn op het terrein van het Waterlandse toerisme, zitting genomen. Afsproken werd om de komende jaren, namens de oudheidkundige verenigingen, telkens twee vaste vertegenwoordigers naar het Toeristisch Overleg te sturen. Deze worden aangedragen vanuit de Vereniging Oud Monnickendam en Historisch Marken, aangezien beide verenigingen het meest belang hebben bij stimulering van het toerisme in Waterland. De vereniging Oud Broek zal de notulen wel nauwlettend in de gaten houden en de heer Te Boekhorst is door de gezamenlijke historische verenigingen genoemd als "reserve vertegenwoordiger". 3) Bestuursleden van de vereniging zijn aanwezig geweest op enkele studiedagen en hebben verschillende groepen en organisaties door het dorp rondgeleid.

Met betrekking tot deze rondleidingen is vooral veel energie gestoken in het voorbereiden en succesvol laten verlopen van de twaalfde Open Monumentendag, georganiseerd op zaterdag 12 september 1998. Deze Open Monumentendag had als thema: "Steengoed! Zorg voor historische bouwmaterialen". De vereniging Oud Broek verzorgde drie rondleidingen door een aantal Broeker woonhuizen (11.00 uur, 13.00 uur en 14.00 uur, vertrek vanuit de Broekerkerk). Hoewel de opkomst in de andere Waterlandse plaatsen, mede door het slechte weer, zeer teleurstellend was, werden de rondleidingen door Broek in Waterland druk bezocht.

Om de dag kracht bij te zetten had de vereniging bovendien een uitstalling over "restauratie van de Broeker houtbouw" opgezet. Deze kleine tentoonstelling in de Broekerkerk, bestaande uit enkele oude bouwmaterialen en gereedschappen, vergezeld van restauratie-foto's, bouwtekeningen, video, etc. van verschillende Broeker woonhuizen, oogstte brede waardering bij de bezoekers. Daarom werd na de tentoonstellingsweek van 5 t/m 12 september besloten de uitstalling te laten staan en pas af te breken nadat de kerk begin oktober voor toeristisch publiek gesloten werd.

Het thema voor de dertiende Open Monumentendag, op 11 september 1999 is: "Monumentaal Groen". Gezien het, voor de geschiedenis van Broek in Waterland, interessante thema zal de vereniging Oud Broek zich ook in 1999 inzetten om de Open Monumentendag tot een geslaagde internationale feestdag te maken.

Collecties & Publikaties

Tegenover de expansieve groei, die de historische verzameling van de vereniging een aantal jaren achtereen heeft doorgemaakt, staan ook stille jaren. In 1998 beperkten de aanwinsten zich vooral tot enkele oude foto's van gebouwen, benevens enige restauratie-tekeningen. Deze helpen de historische ontwikkeling van het dorpsbeeld zo goed mogelijk te documenteren en daarom blijft Oud Broek dankbaar voor aanvullingen op dit gebied.

Daarnaast dient melding gemaakt van een omvangrijk dossier met aantekeningen over de Broeker geschiedenis, merendeels archief-excerpten, van de hand van de bekende publicist J.J. Schilstra, de vereniging geschonken door zijn weduwe mevrouw M. Schilstra-Schuringa te Bergen NH. Van de familie Klein te Zuiderwoude ontving Oud Broek een schrift uit de jaren 1900-1901 met gelegenheidsgedichten die in het Broek van toen op feesten en partijen ten gehore gebracht werden.

Er werd dit jaar opnieuw aandacht besteed aan de berging en conservatie: voor kleine losse voorwerpen werden passende doosjes gezocht, uit elkaar liggende boekjes werden hersteld c.q. ingebonden en er zijn enkele portefeuilles gemaakt. Enkele voorwerpen uit de collectie werden tijdelijk uitgeleend aan de stichting 'De Ransdorper toren' ter wille van haar tentoonstelling "Van wieg tot graf in Waterland", die gedurende de zomermaanden in de kerktoeren te Ransdorp werd gehouden.

Het is hier de plaats om nog eens dank te betuigen aan de Rabobank alhier, waar immers de verzameling zowel als het archief van Oud Broek zo'n veilig onderkomen geboden wordt.

In de reeks Broeker Bijdragen verscheen in maart nummer 41, getiteld: "Jan Nanningsz, burgemeester en bevlogen wiskunstenaar", van de hand van mevr. Frouke Wieringa. Centraal hierin staat een gebonden handschrift van deze 17de-eeuwse Broeker, dat bewaard wordt in het Haarlemse Rijksarchief. In het najaar kon aan de leden nummer 42 worden toegezonden, met nieuwe gegevens over het bezoek dat de tekenaar Antoine Ignace Melling in 1812 aan ons dorp bracht om dit in beeld te brengen voor een geplande maar nooit tot stand gekomen "Galerie française d'architecture". Zoals al aangekondigd in het jaarverslag over 1997 werden de nummers 31 ¹/_m 40 gebundeld tot een derde deel van de Broeker Bijdragen, voorzien van een voorwoord en een persoonsnamenregister. De oplage is 80 exemplaren en de prijs per deel bedraagt f 35,- (af te halen bij De Erven 26, tel: 4031477, zie achterkaft van dit jaarverslag).

Veranderingen in het dorpsbeeld.

Restauratie en uitbreiding van De Erven 38

(Foto: J. de Waal).

Na een lange aanlooptijd is een begin gemaakt met de restauratie en uitbreiding van De Erven 38. Dit houten huis, naar men aanneemt de woning van de bosbaas van het park dat vroeger achter het nog bestaande huis nr. 34-36 lag, was er slecht aan toe en moest grotendeels vernieuwd worden. Daarbij kwamen allerlei bouwkundige details tevoorschijn die kunnen helpen om de bouwgeschiedenis van dit vroeg 19de-eeuwse pandje te documenteren. Aan de achterzijde komt een vergroting van de woning tot stand door middel van nieuwbouw. In november werden de pre-fab onderdelen hiervoor, door middel van een kraan over het voorhuis heen getild en ter plaatse neergezet (zie bovenstaande foto).

Aan De Erven hebben zich ook enkele veranderingen voorgedaan aan de tuinen. Bij De Erven 26 werd het hek aan de straat langs de overtuin hersteld, aangevuld met ontbrekende ornamenten, toen gestraald en gecoat en vervolgens herplaatst. Dit hek is naar men meent, samen met dat van De Erven 22 en 24, kort voor 1916 geplaatst. De monumentale treurwilg bij het huis De Erven 32 verloor tijdens een korte maar hevige rukwind op 12 oktober zijn imposante kruin. De stam bleef staan en moet op den duur weer uitlopen (zie bijgaande foto).

De gehavende treurwilg bij De Erven 22, na een korte storm op 12 oktober 1998 (Foto: J. de Waal).

In 1998 zijn de (voor)gevels van Roomeinde 4, Havenrak 3, Dorpsstraat 5-7, Laan 14, Laan 20 hersteld en geschilderd. Daarnaast heeft herstel- en schilderwerk plaats gevonden aan de houten schuren (garages) van De Erven 1, Roomeinde 30, Dorpsstraat 18 en de opslagruimte van de IJclub tegenover Leeteinde 10. Het stenen woonhuis op Dorpsstraat 12 werd gerestaureerd en aan de achterzijde uitgebreid. Aan de Noordmeerweg werd op een perceel tegenover de Van Disweg een breed en hoog ijzeren inrijhek geplaatst, dat geschilderd of gespoten werd in lichtgroen. De kaakbergvormige woning voorbij de Van Disweg (Noordmeerweg 16, zie onderstaande foto) werd uitgebreid met een luifel, aansluitend bij de bestaande constructie. Verder kan worden vermeld dat er een nieuw bijgebouw is neergezet op de plaats van de oude schuur van Roomeinde 32, dat de bestrating op het erf rond het huis Kerkplein 9 is vernieuwd, Keerngouw 5 is voorzien van een nieuwe tuinaanleg.

Nieuwe luifel aan woonhuis Noordmeerweg 16 (Foto: J. de Waal).

In de inleiding is aandacht gevraagd voor de werkzaamheden aan de provinciale weg, in najaar van 1998 en winter van 1999. Op deze plaats kan nog even worden stilgestaan bij het opheffen van de twee kleinere Sparwinkeltjes binnen het beschermde dorpsgezicht. Nadat Piet Ruyterman in 1997 had besloten zijn winkel aan het Roomeinde te beëindigen heeft ook Gerrit Mulder in 1998 de deur van zijn winkel (hoek Dorpsstraat - Laan) voorgoed gesloten. De vereniging Oud Broek wenst de beide markante Broekers nog vele jaren van welverdiende rust.

Verdwijning van de kleine zelfstandige winkeliers is misschien wel het meest bepalend voor de veranderingen in het dorpsbeeld. Concurrentie met supermarktketens in de ons omringende steden is steeds moeilijker op te brengen. Dit terwijl Broek in Waterland 50 jaar geleden nog een tiental kruideniers, bakkers en zuivelhandelaren tot haar winkelbestand kon rekenen.

Regelgeving Monumentenzorg

Voor onze leden leek het de vereniging Oud Broek interessant en illustratief een overzicht van de regelgeving omtrent Monumentenzorg in het jaarverslag 1998 op te nemen. Dit zal goed aansluiten bij het onderwerp van de voorjaarslezing. De tekst is afkomstig uit de: Nieuwsbrief Rijksdienst voor de Monumentenzorg 4, 1998.

Is daar vergunning voor nodig?

De vraag is duidelijk, het antwoord soms moeilijk. Voor eigenaren is het verwarrend dat er volgens de Woningwet meldingsplichtige en zelfs vergunningvrije bouwactiviteiten bestaan, terwijl bij monumenten 'geen spijker in de muur mag'. Dat laatste valt wel mee, maar het blijkt dat iedere gemeente verschillend omgaat met de monumentenvergunning. Hieronder worden de belangrijkste regels op een rijtje gezet en wordt het wanneer en waarom een monumentenvergunning nodig is, verduidelijkt.

De Monumentenwet 1988

Artikel 11 van de Monumentenwet 1988 stelt:

- 1 Het is verboden een beschermd monument te beschadigen of te vernielen.
- 2 Het is verboden zonder in afwijking van de vergunning:

- A) een beschermd monument af te breken, te verstoren, te verplaatsen of in enig opzicht te wijzigen;
- B) een beschermd monument te herstellen te gebruiken of te laten gebruiken op een wijze waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Deze tekst betekent in beginsel dat alle ingrepen die een wijziging of ontsiering van de bestaande bouwkundige structuur en historische kenmerken inhouden, aan vergunning zijn onderworpen. Dit geldt voor alle onderdelen van het monument; ook wanneer deze niet expliciet in de registeromschrijving zijn genoemd. Een beschrijving als: 'Pand onder hoog schilddak en met gepleisterde gevel onder rechte lijst' houdt niet in dat de zijgevels, achtergevel, eventuele aanbouwen, het interieur of details op de gevel niet beschermd worden.

Wat zijn wijzigingen of ontsieringen?

Aangezien het te ver gaat om alle mogelijke wijzigingen op te sommen, volgen de belangrijkste:

- Bouwkundige zaken, zoals het doorbreken van muren, het wijzigen van een kapconstructie, het plaatsen van een dakkapel en zelfs het bestrijden van bonte knaagkevers door het boren van injectiegaten;
- Architectonische zaken, zoals het wijzigen van de gevelindeling of de plattegrond;
- Aanbouwen aan een monument of het afbreken van aanbouwen;

- Kleine wijzigingen in de gevel, zoals het aanbrengen of verwijderen van details (nieuwe voordeur, plaatsen gevelsteen);
- Veranderen van de kleurstelling van het monument, zowel wat betreft interieur als exterieur, door het beschilderen van stucwerk, het in een andere kleur schilderen van houtwerk, het aanbrengen van andere dakpannen, etc.;
- Veranderen van het voegwerk, bijvoorbeeld door het toepassen van een ander soort voeg;
- Reinigen van gevels;
- Aanbrengen van isolatieglas in bestaande ramen of door het plaatsen van voorzetsramen;
- Het verplaatsen of slopen van (delen van) een monument;
- Op zodanige wijze restaureren dat bestaande materialen door nieuwe worden vervangen.

Aandachtspunten voor een gemeente

In gevallen waarin een eigenaar plannen heeft om zijn monument te wijzigen, is het aan te raden om hem mee te delen dat in principe altijd een monumentenvergunning nodig is. Dat voorkomt scheve gezichten indien bij het uiteindelijke plan toch een vergunning nodig blijkt te zijn. Hoe klein de wijziging ook mag lijken, de gehele procedure moet gevolgd worden. De gemeente kan bevorderen dat de procedure niet langer duurt dan noodzakelijk is. Belangrijk daarvoor is dat de eigenaar of zijn architect goede tekeningen, schaal 1:100, indient met de bestaande en nieuwe toestand in gevel, plattegrond en doorsnede waaruit de wijzigingen afgelezen kunnen worden. Op grond van zulke tekeningen kunnen de gemeentelijke Monumentencommissie en de Rijksdienst beter en sneller een advies geven. Indien de aanvraag niet compleet is, behoort de gemeente te besluiten deze buiten behandeling te laten. Dit kan alleen nadat de aanvrager in de gelegenheid is gesteld de aanvraag aan te vullen.

Begin van de Wagengouw, gefotografeerd vanaf de Hellingweg (Foto: J. de Waal).

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1998

Overzicht van baten & lasten over 1998.

<u>Inkomsten</u>		<u>Uitgaven</u>	
Contributies: - 1997	f 985,--	Lidmaatschappen & contributies	f 278,10
- 1998	f 4045,--	Verzekering	f 68,21
- 1999	f 30,--	Bestuur- & secretariaatskosten	f 528,50
	f 5060,--	Publicaties	f 3691,40
Subsidie gemeente	f 588,--	Aankopen	f 20,--
Rente	f 123,67	Bijeenkomsten	f 380,--
Giften & donaties	f 175,--	Fotografie	f 28,95
Verkoop artikelen	f 701,50	Onderhoud molen	f 0,--
		Diversen	f 201,83
	<u>f 6648,17</u>		<u>f 5215,99</u>
Inkomsten	f 6648,17		
Uitgaven	<u>f 5215,99</u>		
Batig saldo	<u>f 1432,18</u>		

Balans per 31 december 1998

Bank - rekening courant	f 3917,14	Kapitaal 1 januari 1998	f 7178,26
- rendementsrekening	f 4692,30	Batig saldo 1998	<u>f 1432,18</u>
Tentoonstellingsmateriaal	f 1,--		
	<u>f 8610,44</u>		<u>f 8610,44</u>

Toelichting bij baten & lasten 1998

1. Contributies:

- De acceptgiro's voor het innen van de contributie werden in september verzonden. desondanks werd een deel der contributie, even als vorig jaar (en soms na herhaalde herinnering) eerst na de jaarwisseling ontvangen. Om deze overloop tegen te gaan is besloten de acceptgiro's in den vervolge niet meer in het najaar, doch in het voorjaar aan de leden aan te bieden. Hiermee ontstaat tevens minder onduidelijkheid over het jaar waarop de contributie betrekking heeft.

- Een relatief groot aantal leden betaalt meer dan de minimum contributie. Behalve als een financiële meevaller acht het bestuur dit ook een teken van waardering voor doel en werk van de vereniging. Het bestuur wil de desbetreffende leden dan ook gaarne haar dank betuigen.

2. Verkoop artikelen:

Het gaat hier in hoofdzaak om de poster van Oud Broek, de zogenaamde 'Vogelvluchtkarten', en de bundels Broeker Bijdragen.

3. Publicaties:

Betreft het jaarverslag 1997, twee nieuwe Broeker Bijdragen (nrs. 41 en 42) en bundeling van de nrs. 31 $\frac{1}{m}$ 40 tot boekwerk 'Deel 3' (zie achterkaft).

4. Aankopen:

Aangekocht is een video-film over Noordhollandse boerderijen, waaronder de boerderij 'Laan 4' te Broek in Waterland (zie agendapunt 6 van de algemene ledenvergadering 1998).

5. Diversen:

Hieronder vallen de kosten van de tentoonstelling in de N.H. kerk, ter gelegenheid van de Open Monumentendag 1998; voorts de attenties voor sprekers, e.d.

6. Algemeen:

Na eliminatie van de contributies over 1997 resteert een voordelig saldo van ruim f 400,--. daarbij op te tellen de in 1999 nagekomen contributies over 1998 (eveneens ca. f 400,--) geeft als positief resultaat over 1998 een bedrag van ca. 800,--. Hieruit volgt dat er voorlopig geen reden is om een voorstel te doen tot verhoging van de contributie, zoals in het jaarverslag over 1997 was aangekondigd. Wij blijven ons natuurlijk aanbevelen houden voor giften en donaties.

*Huisnummer: Laan 22 t/m 28.
Oorspronkelijk: natuurstenen dijk-
paal '22' van de Zeeuwse zeedijk
(Foto: J. de Waal).*

Aanmelding nieuwe leden

Wij hopen dat u, door het lezen van het jaarverslag 1998, een beeld heeft gekregen van het belangrijke cultuurhistorische werk dat door de vereniging Oud Broek wordt verricht. Vooral het vastleggen van historische gegevens en het bijhouden c.q. uitbreiden van de collectie kost veel tijd en geld. Wanneer u mensen kent die nog geen lid van de vereniging zijn, maar Waterland een warm hart toe dragen, kunt u hen op het onderstaande attenderen:

Op 5 april 1965 werd de Vereniging Oud-Broek opgericht. Sindsdien is de taak van Oud-Broek" niet veranderd, namelijk: *".... het dorps- en landschapsschoon van Broek in Waterland en omgeving te bewaren, te beschermen en waar mogelijk uit te breiden, het gevoel voor het eigen karakter bij haar ingezetenen te ontwikkelen en de plaatselijke geschiedenis te bestuderen en in geschrift vast te leggen.* Door schenking en aankoop beheert de vereniging bovendien een groot aantal historische geschriften, materialen en objecten omtrent Broek in Waterland en omgeving.

Nieuwe leden krijgen een welkomstpakket, bestaande uit de laatste 2 jaarverslagen en de meest recente Broeker Bijdragen (over uiteenlopende onderwerpen uit de Waterlandse geschiedenis). De leden worden vervolgens op de hoogte gehouden van eventuele ontwikkelingen in het dorpsbeeld; dragen bij aan het behoud van historische geschriften, materialen en objecten omtrent het dorp; krijgen de gelegenheid tot het bijwonen van lezingen en excursies over Broek in Waterland en omgeving; ontvangen het jaarverslag en 2 à 3 nieuwe Broeker Bijdragen per jaar. Inwoners van Broek in Waterland zijn lid voor minimaal f 15,- per jaar. In verband met verzendkosten is de contributie voor leden buiten Broek in Waterland minimaal f 20,-.

Vereniging Oud Broek in Waterland / Jaarverslag 1998

De volgende uitgaven worden door de vereniging Oud Broek aangeboden:

- Broeker Bijdragen 1972 - 1979 (nrs. 1 $\frac{1}{m}$ 20). Gebundelde uitgave deel 1 f 20,--
- Broeker Bijdragen 1980 - 1987 (nrs. 21 $\frac{1}{m}$ 30). Gebundelde uitgave deel 2 f 20,--
- Broeker Bijdragen Deel I & Deel II tezamen f 30,--
- Broeker Bijdragen 1990 - 1997 (nrs. 31 $\frac{1}{m}$ 40). Gebundelde uitgave deel 3 f 35,--
- Losse nummers van zowel de Broeker Bijdragen als de jaarverslagen f 2,--
- "De Vogelvluchtkaat van Broek" f 5,--

Eigenlijk zou elke Broeker de drie zeer wetenswaardige gebundelde uitgaven van de Broeker Bijdragen in de boekenkast moeten hebben staan, zeker nu de prijzen niet meer bedragen dan alleen drukkosten!

E.e.a. af te halen aan het adres De Erven 26 (tel. 403 1477).